

171

Sanat Dünyamız

KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ İKİ AYDA BİR YAYIMLANIR SAYI 171 TEMMUZ-AĞUSTOS 2019 ISSN 1300-2740-171 FİYATI 28 TL KDV'DEN MUAFTIR.

TUTUŞMUŞ DÜNYAMIZDA SANATIN YÖNTEMLERİ

+ "İZ" CEVDET EREK

YKY

YAPI KREDİ YAYINLARI

Sanat Dünyamız

SAYI 171

ISSN 1300-2740

Yapı Kredi
Kültür Sanat Yayıncılık A.Ş.
adına sahibi:
Levent Altunbek

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Aslıhan Dinç

Genel Müdür
Tülay Güngen

Dergi Editörü
Fisun Yalçınkaya

Yayın Danışmanları
Güven Turan
Ali Akay
Levent Çalıkoğlu
Emre Baykal
Başak Şenova

Dergi Format Tasarımı
Esen Karol

Sayfa Tasarımı
İlknur Efe

Düzeltili
Filiz Özkan

Yapı Kredi Yayınları - 5411

Reklam ve Halkla İlişkiler
Derya Soğuk

Renk Ayrımı / Baskı
Promat Basım Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.
Orhangazi Mahallesi, 1673. Sokak, No: 34
Esenyurt / İstanbul
T: (0 212) 622 63 63
E: info@promat.com.tr
Sertifika No: 12039

Yazışma Adresi
Sanat Dünyamız

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433
İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00
Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
facebook.com/
YapıKrediKulturSanatYayincilik
twitter.com/YKYHaber
instagram.com/yapikrediyayinlari
E-mail: fisun.yalcinkaya@ykykultur.com.tr

Sanat Dünyamız, iki ayda bir yayımlanır.
Dergide yayımlanan tüm yazıların
sorumluluğu yazarına aittir. Gönderilen
yazılar iade edilmez. *Sanat Dünyamız*'da
yayımlanan yazılardan alıntı yapmak,
kaynak belirtmek koşuluyla serbesttir.

Yayın Türü: Yerel, süreli yayın

Subscription / Abonelik
idealdergi@idealkultur.com

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle
üyesidir.

İÇİNDEKİLER TEMMUZ - AĞUSTOS 2019

3

Editörden

Fisun Yalçınkaya

4

**Ekolojik Sanat:
Şimdi Ne Yapacağız?**

Mark Cheetham

8

**Hasar Görmüş Bir Gezegende
Yaşanabilir Gelecek Tahayyülleri**

Yağmur Yıldırım

18

**Mikro Anlatıların Artması ve
Müşterek Bir Dil İçin**

Mine Kaplangı

24

**Sanatın Doğa Yanlısı Olması
Sanat Ziyaretçisine Ne Söyler?**

Süreyya Evren

34

**Diğerkâm Bir Yaklaşımla
Doğa Tahayyülü**

Nergis Abıyeva

42

**Venedik'te Tuhaf
(Ekolojik) Zamanlar**

Çelenk Bafra

58

**Sağlık-Hastalık, Yaşam-Ölüm
Bağlamında Beden**

Gencay Altay - Kevser Güler

70

Adım Atma Zamanı

Fırat Arapoğlu

76

Bir Mantar Bunu Yapabiliyorsa

Fisun Yalçınkaya

86

Karanın Bittiği Yerde

Uras Kızıl

92

Yeşil Kütüphaneler

Yücel Manyas -

Serap Kurbanoglu

100

chiçiçiichiçi:

Sesin Yankısı, Görselin Tınısı

İlhan Ozan

chiçiçiçichiciçi: Sesin Yankısı, Görselin Tınısı

PITTSBURGH ÜNİVERSİTESİ'NİN SANAT VE MİMARLIK TARİHİ BÖLÜMÜ'NDE DOKTORA ÖĞRENİMİNİ SÜRDÜREN İLHAN OZAN, CEVDET EREK'İN *chiçiçiçichiciçi* ADLI 18 KANALLI SES YERLEŞTİRMESİNİ SANATÇININ FARKLI DÖNEMLERİNDEN ESERLERİYLE BİRLİKTE DEĞERLENDİRDİ.

İLHAN OZAN

Görseller: Sanatçının izniyle

Cevdet Erek, The Art Institute of Chicago'da gerçekleştirdiği *chiçiçiçichiciçi* adlı sergi ve performansında sesi, zaman ve mekân üzerinden bir nevi ölçü birimi olarak kurgularken, gündelik hayatta farklı şekillerde çıkardığımız ritmik seslerle ilişkilendiriyor. Sesin temel bir öge olarak kullanıldığı bu büyük ölçekli yerleştirmede, ses çeşitlemeleri aynı zamanda güçlü bir görsellikle sunulmuş. Sanatçının 28 Şubat'ta Tolga Yenilmez'le birlikte yaptığı performansla açılan ve 23 Haziran'da son bulan sergi, müzenin başlattığı yeni bir performans siparişleri serisi olan "Iterations" kapsamında düzenlendi. Cevdet Erek, serinin ilk programı olan *chiçiçiçichiciçi* için sergi alanı olarak müzenin galerilerinden birini kullanmak yerine müze girişi ve farklı galerilere geçiş alanı olan Kenneth and Anne Griffin Court kısmını kullanmayı tercih etmiş. Mekâna özgü bu yerleştirme, yer aldığı duvarda salon boyunca yayılarak mimari yapıyı takip ederken, aynı zamanda seyirciyi çevreleyip yönlendiren bir diğer yapı olarak işliyor. Bu yönden ses ve mimarinin etkileşimi doğrultusunda bir deneyim yaratan *chiçiçiçichiciçi*, bedeninin mekânla ilişkisini yeniden kurarken eklemlendiği mimari yapıyı da dönüştürüyor. Bedenin mekândaki hareketini hem görsel hem de işitsel duyular üzerinden düşünen bu çalışmada, kişinin deneyimi mekândaki konumuna göre etkileniyor.

Grafik Bir Kompozisyon

18 kanallı bir ses yerleştirmesi olan *chiçiçiçichiciçi* seyirciyle müzeye girer girmez, kapının sağ tarafında bulunan hoparlörden gelen 'ç' sesi ve üzerinde yazılı 'ch' harfleriyle ilk teması kuruyor. Bu 'farkında olmak-sızın' karşılaşma mekânda ilerledikçe belirginlik kazanıyor. Yerleştirme duvarın orta bölümündeki farklı boyutlarda ve formlarda yapılan parmaklıklar, dikdörtgen ve kare şekillerindeki hoparlörler ile bunların üzerlerine 'futura' yazı tipiyle işin adına atfen yazılmış hecelerden oluşuyor. Tüm bu

siyah renk ve geometrik formlardaki öğeler iç içe geçerek grafik bir kompozisyona dönüşüyor. Bu bölüm işin yoğunlaştığı yer olmakla birlikte, sesi Griffin Court'un zemin katı boyunca hemen her noktada yakalamak mümkün. Hoparlörlerin zemin ve tavan arasında değişik yükseklik ve açılarla konumlandırılmaları yine ses akışını sürdürerek bir üst kata taşıyor. Erek böylece mekânın tek cephesini kullanarak seyirciyi çevreleyen bir ortam yaratıyor.

Farklı malzemelerin kullanıldığı yerleştirmede endüstriyel görünüm-lü metal parmaklıklar boy hizasında sırayla dizilmiş. Gündelik hayatta farklı yerlerde farklı kullanımlarıyla karşılaştığımız, özellikle kamusal alanlardan aşına olduğumuz metal parmaklıklar genellikle ayırma ve mesafe koyma işlevleri görürken, burada seyircinin hareket alanını sınırlandır-

mak veya belirlemekten ziyade, iş ve seyirci arasındaki mesafeyi kaldırarak seyirciyle etkileşim kurmayı sağlıyor. Sokaklarda denk gelindiğinde el veya bir cisimle vurarak ses çıkarılan yüzeylere benzer şekilde, seyirciyi bu parmaklıklara dokunarak seslerin oluşumuna dahil ediyor.

Her bir görsel bileşenin sese kavramsal ve duyuşsal referansları farklı ifade edilmiş. İlk duyumsamayla başlayan, hoparlörlerden gelen seslerle parmaklıklardan çıkan seslerin yanı sıra dilsel öğeler de bulunuyor. İşin onamotopik adından alınan farklı heceler hoparlörlerin yanına yazı olarak eklenmiş. Her bir hoparlörden gelen ses o hoparlörün üzerindeki heceyle eşleşiyor, bu sayede belirli bir hızda duvarın önünden yürüyerek geçerken seslerin ardıllığı bir çeşitleme yaratarak emprovizasyona dönüşüyor. Bir anlama sahip olmayan

Cevdet Erek ve Tolga Yenilmez,
chiçiçichiciçi, 2019, performans,
Art Institute of Chicago.
© Cevdet Erek

bu yansıma kelimenin farklı dilsel yazılışları da benzer sesi veriyor. Her ne kadar bir sesin telaffuzu ve yazıyla ifadesinin yan yana gelmesi kavramsal bir ilişkiye işaret etse de, bu heceler seyircilerin okuma eylemiyle aynı zamanda sese dönüşme potansiyeli bulunduruyor. Böylece, mekânı enstrümanlaştıran bu yerleştirme ses katmanlarından oluşan bir etkileşim ortamı yaratırken, görselliğinde her bir form grafik bir müzik notasyonu gibi kendi notasal değerini barındırıyor.

Sanat Pratiğinin Çok Yönlü Yapısını Ortaya Koyuyor

chiçiçichiciçi'nin mimari, ses ve performans ekseninde Cevdet Ereğ'in sanatsal pratiğinin çok yönlü yapısını ortaya koyduğu söylenebilir. Bu iş Ereğ'in son birkaç yıldaki üretimleri üzerinden bakıldığında her bir katmanın, kavramın ve malzemenin gittikçe açıldığı ve bunların yeni düzlemlere oturtularak ilişkilendirildiği görülüyor. Bu açıdan bilhassa iki sergi göz önünde bulundurulabilir. Sanatçı, 2018'de Belçika'nın Antwerp şehrindeki Museum of Contemporary Art'ta (M HKA) düzenlediği AAAAAA sergisinde, galerinin duvarlarını işin ana unsurlarından biri olarak kullanmıştı. Bu duvarlarda yer alan devasa altı "A" harfi, mimari bir yüzeyin tipografik kullanımıyla –bu tipografik formlar aynı kentte bulunan binaların bire bir ön cephelerinden alınmıştır– *chiçiçichiciçi*'ye doğru götürürken, yazı ve mimari arasındaki ilişki farklı bir temele oturtulmuştu.

Cevdet Ereğ *chiçiçiçichiciçi*
Performans ve yerleştirme,
Chicago Art Institute,
Chicago, A.B.D.,
28 Şubat - 23 Haziran 2019

Açılış performansının
ses kaydından bölüm,
İcracılar: Cevdet Ereğ ve
Tolga Yenilmez
Kayıt ve miks: Devin Davis

Öte yandan sanatçının dikkat çekilmesi gereken bir diğer çalışmasıysa AAAAA'dan bir sene önce 2017'de 57. Venedik Bienali'ndeki Türkiye pavilyonunda gerçekleşen *ÇIN* sergisi. Mimarının buradaki yine oldukça farklı bağlamına karşın, The Art Institute of Chicago'daki gibi onamotopik bir isme sahip *ÇIN*'da da dil ve ses arasındaki ilişki temalardan biri olarak işlenirken, çok daha değişik kullanımlarıyla parmaklık ve yönlü hoparlörler sanatçının malzemeleri arasında yer almıştı. Dolayısıyla bu iki sergi kullanılan malzemeler, yaratılan formlar ve değinilen sorunsallarla *chiçiçiçichiciçi*'yi öncesine göre önemli bir yerde dururken, *chiçiçiçichiciçi* bu sergilerden beslenerek Ereğ'in pratiğini daha ileri bir noktaya taşıyor. Birbirinden farklı kurum ve ülkelerde, farklı motivasyonlarla ve işbirlikleriyle gerçekleşen bu sergiler arasında görülen kesişimler ve dönüşümler, Ereğ'in düşünce ve üretim sürecini de daha bütüncül bir şekilde

gösteriyor. Bunların arasında özellikle malzeme ve mekân kullanımı, sanatçının anlatısına yanıt verir nitelikte evriliyor. Önceden farklı mekânsal kullanımlarıyla karşılaştığımız iki ve üç boyutlu, kavramsal, duysal, farklı uzamsal mesafe ve biçimlerde etkileşim sağlayan unsurların *chiçiçiçichiciçi*'de tek yüzeyde toplanması ama bunun görsel ve işitsel olarak iyi hesaplanmış bir tonda tüm alana yayılması serginin en ayırt edici yapısal özelliklerinden birini teşkil ediyor.

